

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sancti Bonaventurae Episcopi Cardinalis Albanensis,
Seraph. Doctoris Ecclesiae, Speculum Disciplinae, Et
Profectus Religiosorum: Libelli ad pietatem vtilissimi**

**Bernardus <de Bessa>
Bonaventura <Heiliger>**

Antverpiæ, 1591

De remediis contra luxuriam. Cap XXXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53148)

culpa vigilantis quàm dormientis: cum dormienti illusio sit pœna tantùm culpæ præcedentis, vel occasio subsequens in vigilante.

De remediis contra luxuriam.

CAP. XXXIX.

REMEDIA contra luxuriam sunt septem, quæ ad præsens memoriæ occurrunt, sine quibus continentia non diu esse potest tuta. Primum est, ut vir feminarum, & femina virorum continuam familiaritatem deuitet. A vestimento procedit rinea: & à mu- Eccli. 42, 13 liere iniquitas viri. Gregorius, Qui corpus Lib. 3. diabol. suum continentie dedicant, habitare cum fe- cap. 7. minis non præsumant.] Nam quàm diu vitalis calor viuit in corpore, nemo præsumat ignem concupiscentiæ in se penitus extinctum esse. Et sæpe carbo videtur extinctus modica fauilla opertus: sed si tangitur, comburit. Diabolus verò cum duos carbones coadunauerit, afflat donec eos incendat. Halitus eius prunas ar- Iob. 41, 32 dere facit. Ignitus est enim igne gehennali. Carbo si solus relinquitur, extinguitur: si cõponitur alteri, ex mutuo calore incenduntur ambo. Et sæpe spiritu amor inceptus, cõsumatur carne. Bernardus: Cum femina sem- Serm. 63. sup. Cant. per esse, & feminam non cognoscere, hoc ego maius reputo quàm mortuos suscitare. Qui ergo quod minus est non potes, quod maius est, quomodo credam tibi?] Astutus etiam diabolus, in principio incautæ familiaritatis occultat laqueos tentationis carnalis, reputas quod desisterent à mutua dilectione, si sentirent inde stimulos peccati, donec per longam familiaritatem & incautam securitatem affectus amborum ita conflati & conglutinati fuerint in amore, quod etiã si sentiant ubi, inde immi-
nere

nere tentationis periculum nesciant resilire, nec ab inuicem separari, viribus spiritualibus ita debilitatis in eis, quod neuter eorum valet sibi vim facere tantam, ut euellat se de laqueo: imò timet alterum in tantum contristare, quod etiam reputat se perfidum si deserat eum vel eam: & sic captus cōsentit alterius voluntati & propriæ infirmitati in omne peccatum. Sic Samson fortissimus qui multas saepe hostiū acies strauerat, & aliquoties de vinculis eruperat, confidens de viribus suis, liquefactus est amore Dalilę: & defecit anima eius, & vsque ad mortem lassata est, dum nullam daret ei requiem, quousque plenē cor suum ei exposuisset: & sic deceptus hostibus aditum aperuit captiuandi se, & ligandi, & cæcandi, & molam vertendi, & in ludum se hostibus exhibendi tandem peruenit. Hæc autem omnia in figura facta sunt nostri, & scripta ad correctionem nostram. Secundum est vitare societatem & contubernium luxuriosorum, ne eorum exemplo ad similia trahantur. Qui se iungit fornicariis, erit nequam. Item, Amicus stultorum efficitur similis illis. Proni sunt sensus hominis & cogitatio in malum: & ideo facilius trahitur aliorū exemplo ad illud quod appetit eius sensus carnalis, dum non erubescit vitiosus videri, habens secum socios miseriae suæ, quorū non solum exemplis, sed etiam persuasionibus & irrisionibus trahitur ad peccatum, & laudatur peccator in desideriis animæ suæ. Et hæc est iam quasi præcipua causa, quare ita multiplicata sunt mala in Ecclesia: & quod in religione studia spiritualia defecerūt, & ad exteriora studia & negotia plurimi defluerūt, scilicet mala cōformitas: dū quilibet vult alios imitari; siue quia aliud nescit quàm quod videt in aliis; siue quia non audet aliter viuere quàm

Jud. 16, 5.

Ecli. 19, 3

Pro. 13, 20

Gen. 6, 6 & 8.

Psal. 9, 5

Cur tot
scādala in
Ecclesia.

quàm illicitum quibus versatur, ex malo pudore timens aliis videri dissimilis; siue etiã quòd prauus tepor & carnalis libertas gaudet se habere occasionem, & quandam excusationem apud homines agendi quod libet, etiam si non licet. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum, scilicet eum qui multitudine postposita studet vni Domino placere & seruire, vnam petens à Domino, & hanc requires: vt inhabitet in domo Domini mente & confortate, quod solū est necessarium. Vnde proverbium apud homines est, Couululare lupis debet qui commanet illis. Tertium est, corpus non delicatè nutrire. Terra enim corporis nostri, quæ ex prima maledictione spinas & tribulos vltro satis germinat, si super hoc fuerit impinguata deliciis, tanta erit spinarum densitas, quòd semen verbi veritatis in nobis penitus suffocabitur. Qui delicatè nutrit seruū in iuuentute sua, postea sentiet illum contumacem. Bernardus: Sufficit diei malitia sua, scilicet concupiscētiæ naturali: quæ si cœperit accipere irritamenta ab his qui perpetuum suscepere bellum aduersus eius oblectamenta, sunt duo contra vnū: & ideo periclitatur continentia, quia duo resistunt vni, scilicet continentia, innata concupiscētia carnis, & provocatrix ipsa voluptas deliciarum. Vnde Apostolus, Vidua quæ in deliciis est, viuēs mortua est per peccatum. Hæc fuit iniquitas Sodomæ fororis tuæ, saturitas panis & otium. E contra Apostolus, Castigo corpus meum, & in feruitutem redigo, ne fortè cum aliis predicauerim, ipse reprobus efficiar. Hostem suum armat qui carnem suam fouet deliciis vltimate necessitatem debite sustentationis. Quod autem hosti præstas, inde tibi nocet. Quartum est,

Otium fugiendum.
Eccli. 33, 26
Prou. 13.
secundum
70.

Bern. ep. ad
fratres de
monte Dei
ante med.

Hieron. ca.
2, ep. 22. ad
Eustoch. de
custodia
virginia.
dis, sub fin.

otium fugere, quod præcipuum est animæ contrarium. Multam enim malitiam docuit otiositas. In desideriis est omnis otiosus. Occupatus enim ab vno dæmone impugnatur, otiosus autē ab innumeris dæmonib⁹ vastatur: quia quot cogitationes & desideria mala in corde versat, tot inimicorum iaculis patet. Bernardus: Omnium enim tentationum & malarum cogitationum sentina est otium. Sicut per rimam sentinae aqua latenter intrat, & crescit donec navis mergatur: ita ex otio cogitationes & concupiscentiæ multiplicantur, donec navis cordis eis succumbens in peccato periclitetur. Vnde & in monasteriis regionum nostrarum nostris temporibus pauci stabiles religiosi sunt respectu antiquorum in Aegypto, in qua quandoque sub vno gubernatore simul tria vel quinque milia morabatur, quietè viuentes magis, quàm nunc apud nos possint decem vel pauciores obedienter & concorditer gubernari: quia de labore manuum sustentati, lata prædia & redditus amplos non requirebant, & erant tantum operando colligentes victum, quantum consumentes; nec superflua desiderantes, nec euagantes mendicando vel adulando pro aliorum donatione, sed de propriis laboribus se & multos debiles & pauperes sustentabant, & labori manuum intenti, rumoribus & rixis & varijs desideriis non permittebantur intendere. Nec quilibet in peram suam reposuit acquisita & elaborata, sed sicut semetipsum pro Christo abnegauerat, & alterius imperio se subiecerant, ita & omnia quæ habebant. Et quia hoc non strepitu clamoris, non secundum propriæ voluntatis arbitrium agebant, sed in summo silentio & quietè ad nutum Abbatis & gubernatorum suorum: ideo à spiritu deuotionis non solum non impe-

impe-

impediebantur per operis instantiam; sed & plurimum promouebantur, cum peracto quotidiano statuto labore operis, reliquum temporis in lectione vel oratione solebant expendere. Et ideo stabiles & perfecti in omni virtute erant, qui omne tempus in bonis operibus & virtutum studiis impendebant, nihil otiosè & curiosè transeuntes: nec pro voluntate sua viuentes, sed superioris, secundum regulas à sanctis patribus, instinctu sancti Spiritus institutas, ad vitia extirpanda & virtutes vitandas. Vnde Poëta, *Otia si tollas, periëre cupidinis arcus.* Nec solum vitandum est otium, sed etiam otiosa. Otiosum est, quod nullam habet utilitatem vel utilitatis intentionem. Et pro vitando otio, otiosa sectari ridiculum est. Quid autem sit agendum, require de remediis accedat. Item vt omni hora consideret homo, qualiter instans tempus possit vtilius expendere, vel illud opus quod tunc ei incumbit, optimo modo perficere, siue orando, siue laborando, vel refectioni corporis intendendo, vel aliud faciendo. Quintum est exteriores sensus ab illicitis custodire; qui sunt quasi fenestræ animæ, per quas mors peccati intrat, quasi fur vel corruptor castitatis nostræ, dum non custodiuntur. David non respexit vxorem Vriæ, quod prius eam concupierit: sed ideo concupuit, quia incautè respexit. Sic Eua vidit lignum quod esset pulchrum visu aspectuque delectabile, & concupuit & gustauit. Gregorius: Non expedit intueri, quod nō licet concupisci. Sic aures, sic manus, & alij sensus & membra coercenda sunt, ne hauriamus per ea mortiferum corruptionis. Dina quoque curiositatis causa egressa videre mulieres regionis illius, corrupta est. Oculus meus deprædatus est animam meam in cunctis filiabus viribus

Otiosa quoque vitanda. Bern. ep. ad fratres de monte Dei ante med.

Ier. 9, 21

2. Reg. 11, 2

Gen. 3, 6

Li 21. Mo. tal. cap. 2.

Gen. 34, 8

Thyren. 120. 51.

Job 31, 1

s. p. 1, 3

Mat. 15,

29.

Prov. 4, 23

Hier. 4, 14

mea. E contra Iob ait: Pepigi foedus cum oculis meis, vt ne cogitare quidē de virgine. Sic boni religiosi recludūt se in cellis & monasteriis, quasi in sepulchris, ne vel ipsi concupiscant mundum vel concupiscantur. Quanto enim rariū vides vel audis quæ mundi sunt, tanto affectus tuus ad ea concupiscēda frigidior erit, & minū cogitabis ea. Et econuerso quāto frequentius cum secularibus conuersaris, eo magis puluere seculi respergeris; quo insensibiliter paulatim interiū tenebrescis, & affectus tuus fit crudus & mores insauēs. In molendino non puluerulētum fieri vix possibile est. Sextum est interiū reprimere cogitationes prauas & affectiones carnales: quia isti sunt domestici hominis inimici, quorū fraude vrbis mentis inimicis traditur si non bene caueatur. Peruersæ enim cogitationes separant à Deo. De corde enim exeūt cogitationes malæ, adulteria, homicidia, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ. Hæc sunt quæ coinquinant hominem. Nulla exterior municio sufficit ad custodiendum vrbis claustra, vbi domestici perfidi fuerint: ita nulla custodia forinseca castitatem conseruat sine custodia interna cogitationum & affectionum. Omni custodia serua cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit. Castis & honestis matronis nō solū praua opera, sed etiam suspecta susurrata fugienda sunt, per quæ tentari vel infamari potuerit carum castitas & honestas, & maritus prouocari in furorem, & zelotypiæ spiritu inflammari. Sic anima religiosi quæ Christo desponsata est per fidem & vorum castitatis, susurrata prauarum suggestionum non recipiat vel retineat in corde, quod Dominus semper intueret. Vt que quo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Septimum est frequens studium orationis &

nis & deuotionis. Vt sciui quia aliter non pos-
 sim esse continens, nisi Deus det, adij ad Do-
 minum & orauit, & dixi ex totis præcordiis
 meis, &c. Et Psal. Nisi Dñs custodierit ciuita-
 tem, frustra vigilat qui custodit eam. Et ideo
 semper est orandum, quia sine ipsius auxilio
 possumus facere nihil: vt rore gratiæ suæ ex-
 tinguat in nobis ignem concupiscentiæ. Ipsa
 etiam orationis virtus, quia eleuat mētem su-
 pra se ad Deum, purificat eius affectiones,
 & desideria castificat, & intellectum illu-
 minat, & Dei amorem infundit, ex quo gene-
 ratur quidam horror peccati & detestatio car-
 nalis voluptatis, volūtas roboratur contra ten-
 tationes, & ipsæ tentationes debilitantur vt
 facilius deuiuantur. Vnde cū Moyses in
 monte orans manus eleuaret ad Dominum,
 vincebat Israel: cū verò remitteret eas & de-
 poneret, vincebat Amalech. Moyses est reli-
 giosus de aquis seculi abstractus, Amalech
 verò tentatio carnis. Manus verò Moyfi sunt
 affectus & memoria. Quando istas eleuamus
 ad Deum, hostis tentationis succumbit: quādo
 ad terrena eas demittimus, hostis roboratur.

Sap. 8, 27

Psal. 126, 1

Exod. 17,

11.

Explicit liber primus.

O 4 S. B O